

Israël als vraag aan de christenheid

Een route naar opwekking?

dr. H. van Vliet

Woord vooraf

Dr. Henk van Vliet deed als voorzitter van Boete & Verzoening vlak voor zijn overlijden deze laatste oproep, die dateert van 13 maart 1991:

“Aan de Raad van Kerken, aan de Evangelische Alliantie, aan Rooms-Katholieke instantie. In de christenheid is steeds meer sprake van Godsverduistering. De werkelijkheid van de levende God, zoals die uit het onderwijs van profeten, apostelen en evangelisten kan worden gekend, wordt door steeds minder mensen ervaren. Met als gevolg kerkverlating allerwegen en het zoeken van heil waar dat niet is te vinden. Wij hebben de indruk dat een en ander het gevolg is van de nauwerking van gebeurtenissen uit het verleden, korter of langer van ons verwijderd. Adonai die onze God is, onze toevlucht en onze leidsman, die met Israël eeuwenlang geduld heeft gehad, vond het tenslotte nodig zijn tempel in Jeruzalem te verlaten en prijs te geven en zijn volk onder de heidenen te verstrooien. Hij lijkt nu, nadat de christenheid al lang geleden zijn Geest had bedroefd, zich verder terug te trekken en de gemeente, de kerk te gaan prijsgeven. Om haar gebrek aan gehoorzaam geloof in haar heiland en Heer, haar redder en leider, Jesjoea Hamasjiach. Haar gebrek aan gehoorzaam geloof in liefde werkend, zoals de apostelen haar dat leerden. Het lijkt ons de hoogste tijd dat de christenheid in Europa etc. gaat erkennen, dat de afwezigheid van Adonai onder ons vergeleken met de aanwezigheid van Zijn heerlijkheid in de gemeenten, de kerk in de tijd van de apostelen en evangelisten en kort daarna, veroorzaakt is door onze schuld.”

Tot zover deze oproep. Nu wil ik dieper ingaan op de schuldvraag. Een schuld moet je proberen goed te maken. Ook al heb je die schuld niet zelf veroorzaakt, die wordt je toch vaak aangerekend, omdat de groep waarbij je hoort of je voorgelacht mensen heeft gekwetst. Daardoor leven er bij mensen uit de kring van gekwetsten verwijten tegen de christenheid.

Het waren christenen, die hen of vroeger levenden leed hebben aangedaan. Wanneer er mensen met die verwijten om ons heen leven, dan zullen wij, christenen, moeten proberen die verwijten zoveel mogelijk te doen verdwijnen. Omdat onze Heer het bestaan van die verwijten zo ernstig neemt, dat Hij van onze dienst niet gediend is en naar onze gebeden niet wil horen. Want Hij zegt in Matteüs 5: 23-26 woorden die al te vaak vergeten worden.

Al heel vroeg kregen armen in de christenheid minder goede zorg. Slaven werden wel vrijgelaten, maar werden vaak gedwongen tot wonen en werken op landerijen in het bezit van de kerk. Ook in later tijd was er op de armenzorg heel wat aan te merken. Geestelijkheid en diaconieën kregen op dit gebied geen goede naam. Mensen met afwijkend gedrag en psychisch hulpbehoevenden hadden heel wat te lijden. De gedachte, dat het evangelie verkondigd moest worden aan alle volken, hoezeer ook juist, leidde tot het gewelddadig scheppen van mogelijkheden daartoe bij volken, die gekerstend moesten worden. De oorlogen van de christenheid brachten veel leed. Dwangchristendom deed veel kwaad. Christenen als werkgevers meenden hun arbeiders en ander personeel klein te moeten houden.

Vroomheid werd verdacht. Europa en de koloniale wereld werden vervuld van wrevel tegen de christenheid, ook om de onderlinge verdeeldheid en de hardheid tegen andersdenkenden. Hoe kon toch in de gemeente van Messias Jezus, die heil kwam brengen voor de hele wereld, zoals dit heil eerder aan Israël werd aangeboden, een gezindheid gaan leven die voor veel mensen onheil bracht?

Tot slot nog een paar praktische aanwijzingen voor het lezen ervan. Van Vliet schreef dit boekje eind jaren '70 van de vorige eeuw. Het werd gevolgd door een aantal brochures waarin hij aspecten rond dit thema in de hem typerende retorische schrijfstijl verder uitwerkte. Het is goed in gedachten te houden dat die tijd en het kerkelijke landschap van die dagen deel van zijn context vormden.

Van Vliet gebruikt het woord christenheid. Van Dale omschrijft dat als '(2) de hoofdzakelijk door christenen bewoonde landen'. Het gaat in ieder geval om mensen die door anderen aan het christelijke geloof dan wel aan het christendom worden verbonden. In Van Vliets dagen waren veel westerse landen mogelijk nog als christelijk aan te merken, maar in onze tijd ligt de situatie heel anders. Maar hoe die tijd er ook uitziet, Van Vliets appèl aan iedere volgeling van Jezus of gemeenschappen van Jezus-volgers blijft overeind staan.

Als voorzitter van Boete & Verzoening van 1991-1996 wil ik langs deze weg het belang van de boodschap die Henk van Vliet in dit boekje verwoordt, onder uw aandacht brengen.

Ds. Gerrit Jan Loor

Over de inhoud

Een korte toelichting op de structuur van dit boekje.

In hoofdstuk 1 legt dr. Henk van Vliet aan de hand van de Schrift uit wat Gods plan met Israël was. Welke rol was het volk, temidden van alle andere volken, toebedeeld en hoe heeft het die op zich genomen?

Hoofdstuk 2 zoomt in op de vraag welke roeping de christenen hebben. Hebben zij daaraan voldaan? Deden zij het 'beter' dan het volk Israël? Wat is de rol van de kerk, de gemeente, ja zelfs van de 'christelijke landen' door de eeuwen heen geweest?

In hoofdstuk 3 werkt Van Vliet die vraag meer specifiek uit in de vraag welke houding van de christenen tegenover het Joodse volk werd verwacht. Hoe was de praktijk?

Hoofdstuk 4 komt uit bij de staat Israël en de houding van de kerk, maar zeker ook bij de vanouds door het christendom gestempelde landen, jegens die staat.

Van Vliet liet het niet bij zijn analyse. Hij gaf de stoot tot de oprichting van de Stichting Boete & Verzoening. Hoofdstuk 5 geeft in vogelvlucht een overzicht van de activiteiten die door deze stichting werden ondernomen en waarbij ze met anderen betrokken was.

1

In het Nieuwe Testament wordt het Oude Testament niet alleen gezien als het boek dat in Jezus de Messias, de Christus, 'vervuld' wordt en dat pas te begrijpen is als iemand zich tot Jezus bekeerd heeft (2 Kor. 3:16). Het wordt óók gezien als het boek dat ons, de christenen uit Israël en de andere volken, wil *waarschuwen* (1 Kor. 10:11, Rom. 15:4). Uit de geschiedenis van Israël moet Gods volk van de eindtijd – die met de opwekking van Jezus begonnen is – een les trekken.

Het heeft daarom zin deze verhandeling, waarin het gaat over 'Israël als vraag aan de christenheid', te beginnen met een vraag, namelijk *Het Bijbelse Israël, welke vraag komt daaruit tot ons?*

Het plan van de Schepper met Israël

Om goed te begrijpen welke vraag vanuit het Bijbelse Israël tot ons komt om ons te waarschuwen, is het verstandig te beginnen met een schets van het plan van de Schepper met Israël. De Schepper, wiens naam en wezen – in onze taal meestal aangeduid als HEER of HEERE – wellicht het beste kan worden weergegeven met 'De Heilige, Eeuwig Getrouwe Heer'.

We kennen dat plan uit de verzameling boeken die Israël de **Tenach** noemt en die bij ons het Oude Testament heten, en uit het Nieuwe Testament. (**Tenach** = Thora, de eerste vijf boeken, de Wet, de Instructie, het Onderwijs + Nebiïm, de profeten + Chetoebim, de geschriften.) Uit zijn eigen Woord maken we op dat de bedoelingen van de HEER met Israël voortkomen uit zijn verlangen een volk te hebben dat hem zal liefhebben en gehoorzamen, zodat heel de aarde nieuw zal worden (Rom. 8:19 e.v.) en dat volk met de heerlijkheid van het opstandingslichaam kan worden bekleed (1 Kor. 15).

Hij maakte met Noach en zijn gezin een nieuw begin, nadat het geduld en de barmhartigheid van de Schepper met de in zonde gevallen mensheid alleen maar duidelijker lieten uitkomen dat "alle mensen op aarde slecht waren: alles wat ze uitdachten was steeds even slecht" (Gen. 6:5). Hij gaf de aarde en haar bewoners dus niet op. De levensomstandigheden van de mensen, voor wie het paradijs een ontoegankelijk verleden was geworden (Gen. 3:24), werden wat gemakkelijker gemaakt. Naast het moeizame, in harde en teleurstellende arbeid gewonnen brood mogen nu ook het groene kruid en vis en vlees gegeten worden (Gen. 9:2 e.v.)

Maar de mens moest wel *mens* blijven, anders dan en verheven bóven de dieren. Hij mag met het dierenvlees niet het dierlijke *wezen* in zich opnemen. Hij mag geen dierenbloed of levend vlees eten en hij moet moord voortaan met de dood bestraffen. De mens mag niet verder ontaarden. Er komt een macht op aarde, die de mens van het ergste geweld moet afschrikken. Een macht die ligt in de erkenning en het gehoorzamen van de instructies die de Schepper aan Noach meegeeft. De mens is immers geschapen om God te vertegenwoordigen en Gods wezen is goedertierenheid, zijn *goedardigheid*, zijn goedheid.

Uit Genesis 9 lezen we dat er niet opnieuw een totaal oordeel als de zondvloed zal komen. Want God heeft de levende wezens lief. Nogmaals, Hij geeft de aarde en haar bewoners niet

op. Toch brengt de mens zichzelf opnieuw in moeilijkheden. Als hij er na de zondvloed, in de nieuwe levensomstandigheden, niet toe komt in contact met de HEER te blijven leven en zijn heil gaat zoeken in zichzelf en in de techniek, dan wordt de situatie weer moeilijker. Van Godswege komt er een spraakverwarring. Er ontstaan volken die van elkaar vervreemden. Ze trekken weg uit hun vertrouwde omgeving en er ontstaat nieuwe menselijke nood (Gen. 11).

Toch komt de mensheid er niet toe om de HEER te gaan zoeken. Integendeel, ze gaat haar eigen wegen (Gen. 18:19). Ze doet dat in de eenheid met het voorgeslacht ofwel in de een of andere vorm met de overige geschapen werkelijkheid. De HEER antwoordt op deze schepselverering – die Hem onteert – met de ontmenselijking van de mens (Rom. 1:18-32). Hij geeft de mens daarin over aan onreinheid en aan een verwerpelijke denken, vol ongerechtigheid.

De Heer begint in de bedorven mensheid met de schepping van een nieuw volk dat Hem zal gaan dienen

Maar, opnieuw, de HEER geeft de mensheid niet op. *In* haar vervallen staat begint Hij (en zijn Naam zij geprezen!) met de roeping van Abram. Hij begint in de bedorven mensheid met de schepping van een nieuw volk dat Hem zal gaan dienen. Hij draagt Abram op om naar het land te gaan dat Hij hem zal aanwijzen. Hij zal hem zegenen: van weldadige macht voorzien en zijn naam groot maken. Abram zal tot een zegen worden en tot een voorbeeld van ‘gezegend zijn’ voor alle volken (Gen. 12).

Het wantrouwen in de HEER, de Schepper, dat zich door toedoen van Satan van de mensheid had meester gemaakt, had geleid tot de torenbouw van Babel en daarmee tot de weigering om zich na de zondvloed over de hele aarde te verspreiden. Maar dat wantrouwen gaat de HEER overwinnen door Abram zegen te beloven als hij Hem vertrouwen schenkt en zal doen wat Hij zegt. Abram gelooft God en hij gaat op weg. De HEER zegent hem en maakt hem tot zegen. Hij gaat hem Abraham noemen, vader van een menigte van volksstammen, en de HEER wil hem tot een *God* zijn, dat wil zeggen tot *een bereikbare en ervoerbare, machtige Helper* (Gen. 17:1-8).

We zien hier God zelf aan het werk. Hij die zich van de wantrouwige, hoogmoedige en ongehoorzame mensheid leek te hebben teruggetrokken en haar aan allerlei machten had overgelaten, Hij gaat het opnemen tegen de duistere machten, de goden en demonen die de mensen in hun macht willen houden. De HEER, de Schepper, wordt voor Abraham net zo’n *nabije werkelijkheid* als de machten waaraan de mensen eer zijn gaan bewijzen, en bij wie ze hun heil zijn gaan zoeken. De grote strijd om de vrijmaking van de mensheid uit leugen en onrechtvaardigheid gaat beginnen. Er *zal* een volk komen dat de HEER zal liefhebben en gehoorzamen, zodat de hele aarde nieuw kan worden (Rom. 8:18 e.v.)

Daarom wordt Abraham geroepen en *daarom* zal uit hem Israël ontstaan.

Om te *worden* wat de HEER voor hem heeft, om tot zegen te *worden*, hoeft Abraham niets anders te doen dan te leven voor Gods aangezicht. Dat wil zeggen leven als zijn dienaar, in volkomen toewijding, oprecht (Gen. 17:1, vgl. 18:19). *Abraham moest dus leven volgens de regels die voor de toenmalige mensheid golden.* Daaronder verstaan we de zogenaamde Noachitische geboden. Die omvatten: ordelijke rechtspleging (eerbied voor de overheid), geen afgoderij, geen godslastering, geen ontucht, geen bloedvergieten (moord), geen roverij, geen levend

vlees eten. De rabbijnen hebben uit wat er in het Oude Testament te lezen valt over het leven van de mensen van vóór de wetgeving op de Sinai, opgemaakt dat *deze* (Noachitische) geboden toen voor de mensen golden en aan Noach en zijn nageslacht waren ingeschert. Abraham kón niet onberispelijk zijn als hij zich daaraan niet zou houden. Door zich aan die regels te houden zal hij leven als een dienaar van de HEER (zie ook Gen. 26:5).

Maar Abraham moet ook nog door iets anders heen om als dienaar van de HEER gekenmerkt te worden - en met hem zijn hele nageslacht. Namelijk door de besnijdenis, het afsnijden van het stukje huid, de voorhuid, die gewoonlijk het uiterste gedeelte van het mannelijke geslachtorgaan bedekt. De besnijdenis werd ook wel bij andere volken in de oudheid toegepast en wel om allerlei redenen. Maar voor Abraham en het volk dat uit hem voortkomt, wordt de besnijdenis *een kenmerk voor het dienaar-zijn-van-de-HEER*. Waarschijnlijk wordt aan Abraham/Israël dit kenmerk opgelegd om onderscheid te maken tussen het volk van de HEER ten opzichte van de *andere volken die het geschapene vereren*. De HEER zoekt immers een gereinigd en besnoeid volk dat niet de *natuur* – het geschapene – als heer en maatstaf heeft en dient, maar de *HEER* die de Schepper is.

De mens zoals hij *geworden* is, is niet geschikt voor de dienst aan de HEER. Hij moet een *ander* mens worden, die de HEER erkent als bron van het leven en de levenskracht. Want niet de beleving van de seksualiteit, niet de beleving van de eenheid met het geschapene brengt heil, maar de HEER. Hij is de gever van leven, nageslacht en toekomst.

Dat wordt ook duidelijk uit het feit dat de kinderen van Sara en Rebekka en Rachel nadrukkelijk als *door de HEER gegeven* worden vermeld. De HEER is de gever van leven, uitbreiding en toekomst. *De Schepper, niet het geschapene, geeft heil. Daarom moet Abraham de instelling van de besnijdenis aanvaarden.*

De besnijdenis bezegelt – zegt Paulus later in Romeinen 4:11 – dat Abraham door zijn geloof als rechtvaardig wordt beschouwd. Hij is geschikt voor het leven met God. Daarom krijgt hij dit kenmerk: *de HEER zal in zijn heil voorzien*. Dat wordt later nog eens bevestigd na het bevel aan Abraham om zijn zoon Isaak te offeren en door het feit dat hij hem van de HEER terug ontvangt. Niet de natuur, niet het geschapene geeft het heil, nogmaals, de HEER geeft het. De al meermalen gegeven belofte wordt nog eens onder ede door de HEER herhaald (Gen. 22:15 e.v.) en is nu door de gebeurtenis met Isaak diep in Abrahams ziel gegrift.

Er is de HEER dus alles aan gelegen om een mens, een volk te hebben op aarde dat Hem vertrouwt, dat van Hem heil en toekomst verwacht, dat Hem en niet het geschapene dient als HEER.

De Heer gaat voor het hele volk Israël herhalen wat Hij met Abraham als individu begon

Het uitgroeien tot een volk en het in bezit krijgen van het land, zoals dat aan Abraham zo stellig beloofd was, heeft voor Abrahams nageslacht nogal wat met zich meegebracht. Zo was er de bijna-ongang in Egypte. Maar als de ellende niet meer te dragen is, gaat de HEER voor het hele volk Israël herhalen wat Hij met Abraham als individu begon. *Hij gaat het hele volk laten ervaren dat Hij betrouwbaar is en zegenen kan en wil*. Hij maakt ook aan Israël duidelijk dat Hij meer is dan de natuur en de goden en machten. Hij belooft het verdrukte Israël bevrijding uit de macht van Egypte en een geweldige toekomst in Kanaän. En het gebeurt! God is wat zijn naam uitdrukt: de Eeuwige-Getrouwe, Heilige HEER.

Als God het daartoe oproept, verlaat Israël Egypte en zijn tirannie, net zoals eenmaal Abraham Ur en zijn goden achter zich had gelaten. En zoals de HEER aan Abraham verscheen in het land, zo verschijnt Hij nu aan Israël bij de Sinaï. En ook bij de Sinaï wordt de belofte (het verbond, de afspraak met, de beschikking - testament!) aan en Gods wil voor Abraham aan heel Israël herhaald en verduidelijkt. Exodus 19:5: *“Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken (‘my own treasure’, mijn eigen schat, zegt een Joods/Engelse vertaling van Exodus) want de hele aarde behoort mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk.”* De aantekeningen bij de Statenvertaling zeggen hier heel terecht: *“Een rijk bestaande uit priesters en koningen”*.

Op die manier gaat Israël een zegen worden voor alle volken, zoals de HEER aan Abraham had beloofd. Het wordt een volk van middelaars tussen God en mensen, een volk van machtige helpers in menselijke nood, zoals priesters en koningen dat (horen te) zijn. Want de HEER is koning van *Israël*, zoals bij de *heidenvolken* de oppergod de koning der *goden* is. Wat de *goden* zijn voor de heidenen, dat wordt Israël voor de wereld. Het is het volk van Gods vrienden, zoals Abraham en Mozes vrienden van de HEER genoemd worden. En de vrienden van de HEER zijn machtige mensen. (Zoals ook de ‘vrienden’ van de oosterse koningen en van de Romeinse overheersers dat waren.) Het lot van de volken hangt van hen af. Denk maar aan Abraham en Sodom, aan Jozef en Egypte en aan de profeten.

We zagen dat Abraham de besnijdenis als opdracht en teken krijgt. Om nu zo’n *volk* van koningen priesters te kunnen *worden*, krijgt Israël naast de *besnijdenis* ook het merkteken van de *sabbat* en de opdracht die te houden. Dit komt naast het *“Wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht”* uit de *Thora*, de Instructie voor het leven als Gods volk.

Van de sabbat en dóór de sabbat moet Israël leren - en zullen de volken merken - *dat het de HEER is die Israël heiligt* (Ex. 31:13-17, Ez. 20:12,20, vgl. Ez. 37:28). *Hij* maakt Israël tot een apart volk. *Hij* maakt het mogelijk voor Israël om als een volk van Gods vrienden te leven. Hij toont dat door voedsel te geven voor zeven dagen als er zes dagen gewerkt wordt, ook door de ondergeschikten!

Aan de sabbat kunnen we zien dat de HEER Israël als een apart, aan Hem toegewijd volk in stand houdt. Dat Hij Israël heiligt.

Als Israël zijn leven wil richten naar de Instructie, de Thora van de HEER, dan *zal de HEER dat uitwerken door te voorzien in alle nood*.

De *besnijdenis* leert dat de toekomst, het heil, het leven van het volk niet afhangt van en niet opgaat in de natuur en de natuurlijke mogelijkheden van creativiteit en seksualiteit, maar dat die afhangt van en zijn leven vindt in het leven met de HEER als zijn dienaar. De *sabbat* leert dat het leven niet afhangt van de mate van arbeidsproductiviteit. Het leven kan in gehoorzaamheid en barmhartigheid zonder zorgen worden geleefd.

Eén dag voor de HEER en voor de ‘zwakkere’ kan er best af. De HEER zorgt. De *Schepper en Verlosser* – de sabbat wordt immers gemotiveerd met een verwijzing naar schepping en verlossing (Ex. 20:8-11, Deut. 5:12-15!) – is de Gever en Eiser van de sabbat. *Hij* staat achter het volk dat de sabbat houdt, *Hij* heiligt het. *Hij* maakt het tot een bijzonder volk.

Zoals bij de Sinaï de sabbat als teken werd toegevoegd aan de besnijdenis, zo wordt het *“wandel voor mijn aangezicht”*, dat tot Abraham werd gezegd, bij de Sinaï uitgebreid tot de geboden, die later worden samengevat in het *“Heb daarom de HEER, uw God, lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten”* uit Deuteronomium 6:5.

Het “wees oprecht” krijgt zijn uitwerking in vele geboden en voorschriften, ook met betrekking tot de naaste, die dan later worden samengevat in het “uw naaste liefhebben als uzelf” uit Leviticus 19:18. Als Israël alles nakomt, zal het gezegend worden als geen ander volk (Deut. 6:4 e.v.). Het zal een volk worden van koningen en priesters, tot zegen voor de hele wereld.

Maar... Israël kon dit leven met de HEER volgens zijn Instructie niet aan. Het liet zich niet heiligen – trouwens, welk volk zou dat wèl gewild hebben? Paulus zegt later dat de wet zwak was door het vlees (Rom. 8:3) en: “de wet leert ons de zonde kennen” (Rom. 3:20). Daardoor werd Israël geen volk van koningen en priesters. Israël werd niet vaak gezegend. En van het roemen van Israël door de volken is niet veel te merken geweest. Het land kwam in grote nood.

Wanneer de sluier zal zijn weggenomen van de ogen van de volken, zullen zij een feestmaal hebben op Sion

De HEER bleef echter trouw aan zijn woord en aan zijn plan. De profeten zeggen: *Hijzelf zal Israël doen bloeien en heiligen. In de dagen van de Messias zal het gebeuren, zegt Jesaja 11, dán komt het heil en wenden de volken zich tot Israël (Jes. 2:1-5). Zegen komt er voor Israël, zegt Jesaja 25:6 e.v. Wanneer de sluier zal zijn weggenomen van de ogen van de volken en Hij de smaad van Israël afneemt, dan zullen de volken een feestmaal hebben op Sion. Jesaja 27:6 spreekt van het toekomstige Israël, dat de HEER met vruchten zal vervullen. Jesaja 42 spreekt van het recht en het onderwijs uit de wet, dat de knecht des HEREN aan de volken zal openbaren.*

Israëls toekomst is groots, maar het gaat door veel oordelen heen en slechts een rest (Jes. 10:20 e.v.) wordt behouden en maakt het heil mee (Jes. 6:13, 10:20 e.v.). *Dat heil komt niet van Israëls gehoorzaamheid aan de Thora, maar het komt van de Messias, die de HEER in zijn barmhartigheid en zorg voor zijn Naam zal zenden. Maar... Ethiopië en Egypte zullen zeggen: “Bij u alleen is een God” (Jes. 45:14). Israël zal verlost worden met een eeuwige verlossing (Jes. 45:17). De Knecht des HEREN wordt een licht voor de volken, zodat Gods heil reikt tot de einden der aarde (Jes. 49:6). Ja, de volken zullen Israël in hun armen terugdragen naar het Land en dàn zal Israël weten dat Hij de HEER is en dat zij die Hem verwachten, niet beschaamd zullen worden (Jes. 49:22,23). “God van de hele aarde”, zal de HEER genoemd worden (Jes. 54:5) en Israël zal onaantastbaar zijn (Jes. 54:17). Gods huis zal een ‘Huis van gebed voor alle volken’ zijn (Jes. 56:7). *Vreemdelingen zullen de muren van Jeruzalem herstellen en hun koningen zullen Israël dienen (Jes. 60:10). Men zal Israël noemen “het heilige volk”, “Volk dat door de HEER is vrijgekocht” en Jeruzalem “Geliefde”, “Nooit verlaten stad”(Jes. 62:12). Uit alle volken zullen Israëls ballingen worden teruggebracht als een offer aan de HEER (Jes. 66:20). Want Israël zal blijven bestaan, zij het door zware oordelen heen.**

Dat is ook Jeremia's boodschap: “Volken, luister naar de woorden van de HEER, vertel het verder op de verste eilanden: Hij die Israël verstrooid heeft, zal het samenbrengen en het hoeden, zoals een herder zijn kudde”(Jer. 31:10). De HEER zal een nieuw verbond met zijn volk sluiten en zelf in zijn volk teweeg brengen wat er niet in te vinden is en wat Hij daarin wil zien (Jer 31:31 e.v.) en Israël zal leven. Jeruzalem zal voor de HEER “weer vreugde geven

en mij lof en roem brengen bij alle volken op aarde. Die zullen horen hoeveel geluk en voorspoed ik Jeruzalem schenk" (Jer. 33:9).

Maar net als Jesaja zegt Jeremia: het gaat door veel oordelen heen en *het heil komt door de Messias* (Jer. 33:14 e.v.) De boodschap van Ezechiël is niet anders. En veel profeten verkondigen hetzelfde: Micha 4, Zefanja 3, Zacharia op allerlei plaatsen: "*Israël wordt een zegen voor de volken, een volk waar de volken de HEER zullen zoeken*" (Zach. 8:23 enz.)

Dat is dus Gods plan met Israël: dat het een volk zal zijn dat heil ontvangt en zegen brengt. Het moet een volk worden van vrienden en vertegenwoordigers van de HEER, een volk dat leeft in het geloof aan Gods trouw, dat zich houdt aan zijn wil als zijn dienaar, in het geloof dat de HEER leven en heil geeft in heden en toekomst. Het moet een volk zijn dat het licht van de wereld wordt, een volk van profeten, priesters en koningen. Het kan dat niet uit zichzelf zijn, maar *Hij* gaat het zo maken door de Messias.

Echter... toen de Messias kwam, leefde Israël al eeuwen in grote verwarring. Na de ballingschap in Babel was er de terugkeer geweest naar het Beloofde Land. De zonde die tot de ballingschap geleid had, was vergeven (Jes. 40:2,1). Het leek alsof de tijd van het Nieuwe Verbond was aangebroken, de tijd waarover Jeremia (31:31 e.v.) en Ezechiël (36:22-29) gesproken hadden. Maar... het nieuwe hart was er niet. De Wet was niet in de harten geschreven zoals Ezra en Nehemia merkten. Bovendien, Israël woonde wel weer in het land, maar het bleef aan vreemdelingen onderworpen. Het smeekgebed en de beloften van heil die geklonken hadden uit de mond van de profeten, die werden alle wel herhaald, maar waar bleef het heil en waar was de Heilige Geest die beloofd was?

Lang geleden (Deut. 30, Lev. 26:40 e.v.) had de HEER gezegd: als er volkomen bekering is, dan zal het heil komen. Allerlei kringen in Israël zijn aan die bekering gaan werken. Maar het hart bleef vaak ver van de HEER. Veel mensen ging het meer om het heil dan om de HEER, meer om de zegen dan om Hem die de zegen geeft. Zo was er een grote en eerbiedwaardige inspanning om het leven onder het juk van de Wet te leven. Het leven van bekering was bij de Farizeeën en anderen tot in de puntjes geregeld, maar het nieuwe hart kwam niet. Het was vaak meer 'zó leven dat de HEER niet boos op je wordt' dan 'zó leven dat Hij blij met je is'. De Heilige Geest was er niet. En een geest van oordeel kwam op vanwege hen die niet meededen aan de bekeringsweg. Veel harten werden hard.

Toen Johannes de Doper kwam stelde hij nog eens heel radicaal voor elk gebied van het leven de eis van de bekering als voorwaarde voor de vergeving van zonden. Zonde die niet door belijdenis en offer en gebed bij de priester kon worden weggenomen (vgl. Num. 15:30,31). Johannes eiste van het hele volk, vroom en niet-vroom, radicale reiniging en nieuw leven. Hij predikte de doop van bekering, de doop waarin mensen braken met het verleden en zich eraan toewijdden de weg van bekering te gaan. Alleen daardoor zouden ze het naderende Koninkrijk van God – de tijd van het volledige herstel na de beloften van de profeten – kunnen binnengaan.

Maar Johannes de Doper werd door de leiders van de al bestaande bekeringsbeweging, de Farizeeën, afgewezen. Daarnaast besefte Johannes zelf dat zijn doop van bekering, zijn inwijding in het leven van bekering door onderdompeling in het water van de Jordaan, geen

afdoende en blijvende reiniging gaf. Hij wees van zich af naar Hem die na hem kwam en zou dopen met de Heilige Geest en met vuur (Matt. 3:11 e.v.)

**Jezus wilde de wil van zijn
Vader doen, verlangend naar
een volk op aarde,
een volk van Gods kinderen**

Uiteindelijk kwam Jezus – gezegend is Hij – in wie de HEER nog dichterbij kwam dan toen Hij voor Israël tot een God wilde zijn. In Jezus werd de HEER mens, de Zoon van God werd vlees. En Hij vereenzelvigde zich met heel Israël in de doop. Hij ontving de Heilige Geest omdat Hij echt Zoon wilde zijn. Hij wilde de wil van de Vader volbrengen, verlangend naar een volk op aarde, dat een volk van Gods kinderen zou zijn.

Jezus ging tot het einde toe de geëiste weg van bekering voor heel het volk. Hij werd gehoorzaam tot de dood aan het kruis, precies zoals Jeremia al eens aan Jeruzalem had willen leren, namelijk dat er alleen heil te verwachten is als men zich buigt onder het rechtvaardige oordeel van God (Jer. 27 en 38:14 e.v.) Jezus ging de weg van liefde voor hen die Hem verwierpen: Hij, “het vleesgeworden Woord”!

De training die Israël door openbaring en Thora had ontvangen, had niet tot echte kennis van de HEER geleid.

Toen Jezus kwam verkondigde Hij dat het Koninkrijk van God, de heilstijd waarop zo lang gehoopt was, nabij was. Hij liet door zijn daden van redding duidelijk zien dat Hij de beloofde Koning was, in wie de HEER zich over zijn volk ontfermde. Maar toen Jezus de vergeving van zonden predikte voor ieder die zich tot Hem wendde (en zichtbaar maakte door genezing en bevrijding) werd het heil door Israëls leiders niet aanvaard. Gods plan met hen (Luc. 7:30) werd door hen verworpen. Ze schaarden zich niet achter Jezus.

De angst voor misleiding, die er na de verschrikking van Jeruzalems ondergang in Israëls ziel was ingehamerd, voedde het ongeloof in Gods barmhartigheid. Die ondergang was immers mogelijk geworden doordat Israël meer luisterde naar misleiders, valse profeten, dan naar Jeremia. Dat ongeloof werd nog gesterkt door het besef dat alleen volkomen bekering, volkomen getrouw naar de wet leven, heil zou kunnen brengen. En zo leidde dat tot de veroordeling van Jezus. Ze wisten niet wat ze deden... en het is hun vergeven (Luc. 23:34, Hand. 3:17).

Jezus werd dus verworpen door Israëls leiders en door het misleide volk en veroordeeld door de heidenen. Daarmee kwam Gods heilsplan tot voltooiing – en volgde de opwekking van Jezus en daarop de uitstorting van de Heilige Geest op hen die zich bij Jezus hadden aangesloten.

Velen uit Israël kwamen tot geloof in het evangelie, dat in Jezus vergeving van zonden en een nieuw leven beloofde aan ieder die zich bij Hem zou aansluiten. Er ontstond een volk van heiligen, zoals Daniël (7:14) honderden jaren eerder gezien had.

Vanaf dat moment werd steeds duidelijker geleerd dat Jezus het heil brengt en *niet* het zoeken van gehoorzaamheid aan de wet, noch de tempeldienst (Stefanus!). Ook werden *heidenen* in de gemeente opgenomen zonder dat van hen gevraagd werd het juk van de wet

op zich te nemen. Het leidde ertoe dat het grootste deel van Israël zich afkeerde van het heil, dat op *deze* manier bleek te bestaan.

Voor een groot deel van Israël ging toen de deur dicht. Het moest evenals eenmaal hun voorouders omzwerven in de 'woestijn'. En *heidene*n voor wie *Israël* het licht had moeten zijn, zouden tot licht worden om hen afgangstig te maken (Rom. 11:11). Pas als alle heidenen toetreden of zijn toetreden (Rom. 11:25) of als "de volheid" (vgl. Luc. 21:24, Gen. 15:16) der heidenen is ingegaan, dan zal "heel Israël" behouden worden.

Aan Israël waren grote beloften gedaan, waaraan de HEER ruimschoots tegemoet was gekomen. Toch is het volk niet geworden wat de HEER ervan had willen maken, namelijk een volk van koningen en priesters, een volk van heilbrengers aan de wereld. Israël heeft de HEER en de mensen niet liefgehad tot het einde.

Paulus zegt (Rom. 9:31): hoewel Israël zich zeer inspande om door de wet rechtvaardig te worden, heeft het dat niet bereikt. Het ging bij zijn inspanningen niet uit van geloof, maar alsof het van zijn daden afhing (Rom. 9:32). Het dacht dat het heil meer afhing van *doen* dan van *gelooven in wat de HEER in Israël wilde werken*. Het heeft in de nood niet vastgehouden aan de goedheid en de beloften van God, die zeiden dat *Hij* Israël heiligen zou (de sabbat!). Integendeel, het heeft zich een *zelfverworven* gerechtigheid willen opbouwen en zich niet onderworpen aan de gerechtigheid van God, toen deze heil aanbood in Jezus. De 'wet' was niet sterk genoeg om het vlees te overwinnen (Rom. 3:20, 8:7 e.v.) en het grootste deel van Israël heeft zich niet durven toevertrouwen aan de goedheid van God.

*Maar... hebben wij, christenen, ons vastgehouden aan die goedheid van God?
Dat is de vraag die vanuit het Bijbelse Israël tot ons komt. Dat is de vraag die bij ons opkomt als wij nadenken over het Bijbelse Israël en de geschiedenis van de christenen.*

2

Welke waarschuwendende vraag komt nu door dit Bijbelse Israël tot de christenen?

Door Gods goedheid (Rom. 11:22) zijn wij, christenen uit de volken, de heidenen, als wilde takken geënt op de edele olijf van het volk van God (Rom. 11:17). De HEER wil in ons alles tot stand brengen wat aan Israël beloofd was. De Messias wil zijn heerlijkheid onder ons doen wonen.

Maar zijn wij bij die goedheid gebleven? Zijn er edele vruchten aan ons gegroeid? *Ziet de wereld, ziet Israël aan ons dat Gods genade over ons is? Kan van de christenen niet gezegd worden wat van Israël gezegd is (Rom. 2:24): wordt door ons toedoen de naam van God niet onder de volken gelasterd? Hebben wij vastgehouden aan de goedheid van God?*

Om die vraag goed te kunnen beantwoorden zullen we moeten zien waardoor Gods goedheid over ons gekomen is. Dat gebeurde doordat de HEER ons leidde tot het geloof in de verkondigde Messias (Rom. 11:20). Als we bij het geloof in Hem gebleven zijn, zijn we ook gebleven bij de goedheid van God.

Het geloof dat gaat leven in het hart, doet leven onder de goedheid van God

De vraag is dan echter... *wat houdt het geloof in?* Paulus zegt in Romeinen 10:4 en verderop: "Het woord is dicht bij u", namelijk het Woord dat de Messias en zijn heil bij ons brengt, waarvan Romeinen 9:30 spreekt. "Het woord is dicht bij u, in uw mond en in uw hart – en dat betekent: de boodschap van het geloof die wij u verkondigen, is dicht bij u. Als uw mond *belijdt* dat Jezus Heer is en uw hart *gelooft* dat God hem uit de dood heeft opgewekt, zult u worden gered" (Rom. 10:8 e.v.).

Het geloof dat gaat leven in het hart, het geloof dat Jezus is opgestaan en leeft! Het geloof dat de mond doet spreken: "Jezus is Heer!" brengt behoud, brengt gerechtigheid, brengt de Messias nabij (Rom. 10:6 e.v.), doet leven onder de goedheid van God.

Met je hart geloven dat Jezus leeft door Gods opwekkingsdaad, door Gods ja op zijn eigen werk, brengt gerechtigheid. Daardoor is het een feit en daardoor weet je dat de HEER je aanneemt als zijn kind als je je aan Jezus toevertrouwt (Joh. 1:12). Dat is het begin; de Vader heeft niets tegen je. *Met de mond belijden* dat Jezus Heer is, leidt tot behoudenis; dat is de voltooiing (Rom. 10:10).

Dit belijden met de mond dat Jezus Heer is, is niet hetzelfde als gedoopt zijn en 'belijdenis doen' of de 'vernieuwing van de doopbeloften'. Het kan niet worden beperkt tot louter de uitspraak 'Jezus is Heer'. Jezus zelf zei immers al: "Niet iedereen die 'Heer, Heer' tegen mij zegt, zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader" (en dus niet wetteloos leeft!) (Matt. 7:21, 23).

Het belijden van Jezus als Heer omvat het hele leven! We zullen het gelijk moeten stellen aan het ons laten *leiden* door de Heilige Geest. Hij is het immers die dat belijden mogelijk maakt, zegt

1 Korintiërs 12:3. Dit moet worden verstaan in die zin dat het de Heilige Geest is die alle weerstand tegen de erkenning van Jezus breekt. Jezus, zoals de apostelen en de evangelisten Hem doen kennen, als *Heer in alle onderdelen van ons bestaan* (Rom. 8:13,14). De weerstand tegen Jezus die het *kruis* draagt en ons oproept die weg van het kruis ook te gaan, zoals blijkt uit Johannes 20:22 en Lucas 24:25 e.v.

De Heilige Geest kan dat werk doen als wij *blijven in Jezus*, zoals het evangelie van Johannes dat beschrijft: zijn vlees eten en zijn bloed drinken. Hem als de Gekruisigde zijn werk in ons laten doen. Zijn woorden in ons laten blijven. Blijven in de liefde (Joh. 6:56, 15:7 en parallelle plaatsen, 1 Joh.).

Door het geloof in Jezus als de Messias worden we bij Hem ingelijfd. *Jezus belijden als Heer is als ranken blijven aan de wijnstok. Bij de goedheid Gods blijven, waarvan Paulus spreekt in Romeinen 11:22, is daarom hetzelfde als blijven in Christus.* Wie niet bij de goedheid van God blijft, is als de onvruchtbare rank die wordt weggekapt (Rom. 11:22, Joh. 15:2,6). Wie in Hem blijft, die draagt veel vrucht.

De gevolgen van het in Hem blijven zijn: het nieuwe hart, waarvan de profeten in de wet spraken, het Woord van God in het hart. Vervolgens de Heilige Geest en de vrucht van de Geest, waarvan Galaten 5 spreekt, en daarop de gaven van de Geest, waarvan op veel andere plaatsen gesproken wordt. Al deze gevolgen zijn *blijvende* uitwerkingen. Daarmee wordt de oude belofte vervuld van dat heilige volk van *koningen*, van mensen die de macht en de bekwaamheid hebben om te helpen tegen het kwaad en de ellende. Het volk van *priesters*, van mensen die anderen tot de HEER kunnen leiden, kunnen zegenen en vrijspreken. Een volk van God, in liefde verbonden, dat de grote daden verkondigt van de HEER en waarvan de verkondiging bevestigd wordt met wonderen en tekenen (1 Pt. 2:9 e.v., Marc. 16:17 e.v.). Een volk van God dat zegen brengt aan de hele wereld en dat de rest van Israël tot jaloersheid en tot behoud ziet komen (Rom. 11:14).

**De christenen hebben Israël
nooit jaloers kunnen maken
doordat het ging merken dat
de Messias bij hen was**

Maar... waar is dat heilige volk van God? Waar zijn de vrucht en de gaven van de Geest, waar zijn de christenen die zegen brengen en die Israël tot jaloersheid wekken en tot Jezus doen komen, waardoor de wereld grote rijkdom, ja, leven uit de doden ontvangt (Rom. 11:12,15)?

Israël is in de loop der tijden op allerlei manieren door christenen onder druk gezet of op andere wijze benaderd met het doel het volk tot erkenning van Jezus als Messias te brengen. Maar, zoals de Joodse theoloog Pinchas Lapide (1922-1997) eens zei, de christenen hebben Israël nooit jaloers kunnen maken doordat het ging merken dat de Messias bij hen was! Na een paar eeuwen is er een verschrikkelijk verval in het christendom opgetreden. De wonderen en tekenen gingen verdwijnen. De kerkvader Origenes (ca. 225) klaagde in zijn commentaar op het evangelie van Matteüs over het feit dat er veel minder gebedsverhoring plaatsvond dan voorheen. Hij schreef het toe aan de vele twisten onder de gelovigen.

De tijden dat de heidenen – en allerlei Joden! – met de mensen met wie ze geen raad wisten naar de christenen gingen (die in korte tijd hulp en herstel konden bieden) leken voorbij. En

zo ook de liefde, waardoor de christenen in de eerste eeuwen opvielen. Een liefde die had geleid tot een heel goede zorg voor armen en soms tot het vrijkomen van slaven die te hardvochtige heren hadden.

Het christendom van het westen werd arm, arm aan Heilige Geest, die zich bedroefd terugtrok, net zoals ooit was gebeurd in Israël (Jes. 63:10, vgl. Ez. 10,11). Arm aan liefde, wijsheid en kracht. En we zijn arm gebleven. Arm en ziek, verdeeld en verscheurd, bron van lastering van de Naam des HEREN. Een spoor van bloed en vuur, van kettervervolging en Jodenhaat en van oorlogen trokken wij door de tijden en we leerden onze fouten en zonden aan de volken, aan wie wij de Blijde Boodschap en het heil in Christus brachten. Onze gemeentelijke samenkomsten zijn meer gaan lijken op de plechtigheden van een heidense mysterie-godsdiensdienst of op vergaderingen rond een Romeinse retor dan op bijeenkomsten van broeders en zusters. Een buitenstaander die onze diensten bezoekt, zal niet gauw zeggen dat God inderdaad in ons midden is, zoals de man uit 1 Korintiërs 14:25. Het dagelijks leven van christenen wordt over het algemeen niet gekenmerkt door blijdschap en liefde, wijsheid en kracht. En evenmin door ootmoed.

Er rijzen nogal wat vragen als wij de geschiedenis van het christendom na de eerste eeuwen overzien en wanneer we de situatie van het christendom nú op ons laten inwerken. Vooral als wij voor de geest houden wat de Schrift vertelt over het Bijbelse Israël, zoals hiervoor beschreven. Groot heil is aan Israël beloofd, een heil dat ook de heidenen zou worden geschonken in Jezus.

Wanneer we naar het christendom en zijn geschiedenis zien dan kunnen we ons afvragen hoe het zover heeft kunnen komen.

Israël heeft het beloofde heil niet ontvangen, omdat het vlees zich niet aan Gods 'wet' kan onderwerpen. De 'wet' was zwak door het vlees, zegt Paulus in Romeinen 8:3. Het vlees zet Gods wet en gebod naar zijn hand. De meerderheid van Israël heeft ook de beloofde Messias niet kunnen aanvaarden. Ze heeft het evangelie afgewezen. Van de zegen van Abraham is niet veel te zien.

Wij zijn wel bij het geloof in Jezus gebleven, maar niet zo dat Hij zijn Geest bij ons kon laten blijven

Maar wat is daarvan bij ons te zien, tot wie de zegen toch gekomen is, volgens Galaten 3:14? Is Messias Jezus dan even machteloos als de wet? Of zijn wij niet bij de goedheid van God gebleven? Zijn wij niet in de Messias gebleven?

Ons antwoord zal tot onze diepe beschaming moeten zijn dat wij wel bij het geloof in Jezus zijn gebleven, maar dat wij niet zo met Hem verbonden zijn geweest dat Hij zijn Geest bij ons kon laten blijven. We waren niet zo dicht bij Hem dat Hij zijn vruchten in ons kon uitwerken en wij in zijn volmacht konden delen en Hem oprecht konden vertegenwoordigen.

Wij geloven wel wat Hij gedaan en gezegd heeft, maar ons hart gelooft eigenlijk niet dat de HEER Hem heeft opgewekt met de reden dat door Hem alles volbracht is wat voor het heil van ons mensen en voor de aanwezigheid van de HEER in ons midden door de Heilige Geest nú nodig was. Wij hebben het heil verschoven naar het hiernamaals.

Er is nog meer. Wij belijden wel met de mond dat Jezus Heer is, maar dat houdt niet in dat wij ons leven leiden *onder leiding van Jezus*. Niet op de manier zoals de apostelen en evangelisten ons Hem doen kennen, als *gekruisigde mensen*, als *gestorven mensen*, die voor Hem leven (2 Cor. 5:15).

Wij zijn meer *ons geloof* gaan belijden dan dat wij zijn gaan belijden dat Jezus Heer is. We hebben ook de volken meer geleerd *ons geloof* te aanvaarden dan Jezus aan te nemen. Wij hebben vaak Jezus aanvaard en verkondigd als de Heiland die straf en oordeel voor ons droeg – wat Gode zij dank waar is – maar veel minder als de Heer die ons leven door zijn Woord en Geest, in de gemeenschap met Hem, vormt naar zijn Beeld. En dat laatste is zeker even waar!

Voor de vorming van het leven van de christenen op deze aarde namen we vaak de toevlucht tot de *wet*, al of niet zoals die werd uitgelegd door Johannes de Doper en Jezus Christus. Daarbij werd er niet op toegezien of het in orde was met de verbinding met de Heer, *maar alleen of gedaan werd wat de Heer ook wilde*.

Al te vaak werden regels en wetten aan mensen en volken opgelegd door middel van de overheid of door middel van de macht van de publieke opinie of door de dreiging met hel en verdoemenis of door brood-, woning- of werkroof. En die tijd is nog niet voorbij, al wil het christendom *nu andere dingen* opleggen. Sociale actie bijvoorbeeld. “De kerk dient present te zijn in de wereld, betrokken bij situaties van ongerechtigheid, angst, haat, eenzaamheid etc.. Zij moet (...) aan de transformatie van alle menselijk onheil veroorzakende structuren werken.” (J.D. Gort, Rondom het Woord, 22-4, 1980/1981.)

We hebben de apostolische vermaningen en de woorden van Jezus op veel punten verstaan als wet en gebod die *wij* moesten volbrengen. We hebben ze veel minder begrepen als woorden die vroegen om het antwoord van Maria: *Laat met mij gebeuren wat u heeft gezegd* (Luc. 1:38). Wij hoorden niet dat de vermaningen van de apostelen gepaard gingen met de verwijzing naar de Heilige Geest, die tot stand brengt wat wij niet kunnen (Rom. 8:13)! En dat daarbij de voorbede van broers en zussen een rol speelt, is ook weinig tot ons doorgedrongen (ondanks Matt. 18:19,20, 1 Joh. 5:16 enz.).

Wij hebben tegelijk heel wat uit het onderwijs van Jezus en de apostelen als onpraktisch of onmogelijk gelaten voor wat het is. Al te vaak heersten en heersen *machthebbers* onder de christenen en is het broederlijke overleg ver te zoeken. En waar het ‘kerkvolk’ de dienst gaat uitmaken, blijkt het gezag van de Heer en zijn Woord vaak weinig te worden geëerbiedigd. Gemeenten waarin Jezus gestalte krijgt zoals de apostelen en evangelisten Hem doen kennen, zijn moeilijk te vinden. De liefde, waaraan de wereld moet kunnen zien dat wij bij Jezus horen, kenmerkt ons leven en ons samenzijn als christenen niet bepaald.

Hoewel ons in de gemeenschap met Jezus de Heilige Geest en de vernieuwing van ons hart zijn toegezegd, hoewel we doop en avondmaal ‘kennen’, zijn de machten van ‘creativiteit’, ‘seksualiteit’ en ‘productiviteit’ – die in Israël door besnijdenis en sabbat waren ingeperkt – bij ons maar al te machtig. Kinderen worden, alsof we heidenen zijn, onder ons gemeden of ongeboren vermoord ter wille van de machten waaraan we ‘verslaafd’ zijn. (In Kanaän werden kinderen ingemetseld in de fundamenten van het huis.) We hebben kernwapens aanvaard om onze cultuur te verdedigen, omdat we ‘natie’ en ‘cultuur’ als afgoden dienen. Doordat we Jezus niet als Heer hebben gediend hebben we ook de overheden niet geleerd dat zij het kwaad alleen mogen weren en straffen met daartoe geschikte middelen. Welvaart en gemak waren ons liever dan een leven met Jezus.

Jezus wordt door ons beleden als Heer, maar wij willen Hem vaak koning *maken* door geweld van macht of organisatie of stembussenmeerderheid op de levensterreinen die *wij* van belang vinden en dan nog vaak op een *manier* die we zelf verzinnen.

Het *Bijbelse Israël* liet ons zien dat het faalde, omdat het bij het streven naar gerechtigheid niet uitging van geloof, maar alsof het van daden afhing, zoals Romeinen 9:32 zegt. *Maar zijn wij als christenen bij het geloof gebleven, bij het geloof dat het de HEER is die ons heiligt in de gemeenschap met Jezus? En hebben wij ons ook niet gestoten aan de steen waarover men struikelt en het rotsblok waaraan men zich ergert (Rom. 9:33), die Jezus is als Weg, Waarheid en Leven?*

Zijn we *daarom* niet zo arm als we zijn? Arm aan liefde, wijsheid en kracht. Arm aan vrucht en gaven van de Geest? Omdat we niet hecht vastgehouden hebben aan de goedheid van God in Jezus de Messias?

Er is alle reden tot diepe verootmoediging. Theorieën van 'bedelingen' (dispensationalisme) of theorieën die de Heilige Geest zien werken in de geschiedenis, de maatschappij of in het innerlijk, kunnen ons in verwarring brengen. In het N.T. is het koninkrijk hier op aarde (Hand. 1:6,7) het werk van de Vader. De Heilige Geest is de kracht (Hand 1:8), die de gemeente van Jezus wordt geschonken.

Wij zullen de lange duur van het verval van het christendom, bijna net zo lang als de tijd waarin de HEER Israël de gelegenheid gaf zijn Koninkrijksvolk te worden, moeten zien als blijk van Gods geduld en goedheid naar 2 Petrus 3:9. *En dan goed verstaan dat het de bedoeling van de HEER is dat wij tot bekering komen!*

Dat klemt des te meer wanneer wij ons nu gaan richten op de vraag die het Israël dat na de afwijzing van de verkondiging door de apostelen is overgebleven, aan ons stelt.

3

Het heil in Messias Jezus is naar de niet-Joden gegaan om Israël jaloers te maken

Wij weten dat het heil in Messias Jezus - het mogen leven met de HEER als zegenrijke Koning: het Koninkrijk Gods - naar niet-Joden gegaan is (Rom. 11:11-14, vgl. Matt. 21:43) om Israël jaloers te maken. Jaloersheid, zeggen de aantekeningen in de Statenvertaling bij Romeinen 11:11 "is ook een beweging des gemoeds, waardoor iemand een ander enig goed ziende hebben, dat hij niet heeft, met ijver en lust wordt ontstoken om naar hetzelfde goed mede te trachten en dat te verkrijgen."

Het gaat om het feit dat onder de niet-Joden die door de HEER tot zijn volk zijn aangenomen, zozeer heil aanwezig is, en liefde, kracht en volmacht heersen, dat daardoor Israël bewogen wordt om ook weer in die liefdevolle zorg van de HEER te willen gaan delen. Als Israël ziet dat de hem beloofde Messias bij niet-Joden aanwezig is, kan Israël tot bezinning komen en ernaar gaan streven Messias Jezus te behagen.

Maar... dat *ziet* Israël nu juist niet. Het zag het vroeger niet en het ziet het nu niet. Dat niet-zien was in het begin niet onbegrijpelijk. De beloofde Heilige Geest werd wel aan heidenen geschonken, maar de vrucht van de Geest was in de gemeenten niet dadelijk bij iedereen te zien, zoals het Nieuwe Testament duidelijk laat zien. De apostelen moesten een zware strijd voeren om de gelovigen ertoe te bewegen hun leven ook door de Heilige Geest te laten *vormen*. Telkens echter was ook te zien dat niet alleen de Heilige Geest daar was, maar óók het nieuwe hart en Gods wet in het hart, zoals de profeten hadden beloofd. Maar al gauw kwamen er andere tijden. Tijden waarin *niet* meer begrepen en beleefd werd dat Gods-wet-in-het-hart inhield dat Gods Woord, Jezus, in het hart woning maakte, zodat het leven geleefd werd met de gezindheid van Messias Jezus.

Die gezindheid, waarover Paulus schrijft in Filippenzen 2, kan omschreven worden als:

- liefde
- met elkaar meeleven
- gehoorzaamheid aan de Vader
- leven zonder gemopper
- lijden willen dragen ter wille van de gemeente (Kol. 1:24)
- liefde van mannen voor hun vrouwen als de liefde waarmee Jezus de gemeente liefheeft
- het zich schikken van de vrouwen naar hun mannen, zoals Jezus zijn God-gelijk zijn niet als een angstig te bewaren goed heeft beschouwd
- opvoeding van de kinderen op de wijze waarop Jezus zijn leerlingen vormde
- bereidwillig dienstbaar zijn
- heer en meester zijn, ziende op Jezus, zonder dreigementen (Ef. 5:22-6:9), met recht en billijkheid ten opzichte van ondergeschikten (Kol. 4:1)
- vrede in het hart (Kol. 3:15)
- bereidheid onrecht te lijden (1 Petr. 2,3)

Bovendien hoort daar ook bij wat vooral bij Paulus zo duidelijk te zien is: een groot verlangen dat Israël Jezus als Messias gaat aanvaarden en de bereidheid om al het mogelijke te doen om Israël te winnen. Net zoals trouwens ook de Heer Jezus na zijn opstanding zich allereerst met de heilsboodschap tot Israël wendde.

Voor de vorming van het leven werd meer verwacht van wetten en van organisatie

Helaas ging veel van wat de Heer door zijn woord en Geest in zijn gemeente wilde uitwerken - zodat Israël kon *zien* - na enkele eeuwen door allerlei oorzaken verloren. Voor de vorming van het geestelijke leven werd meer verwacht van wetten en van organisatie dan van de gemeenschap met de Heer. Voor het afweren van dwaalgeesten werd meer verwacht van getwist en geformuleer dan van bidden en vasten en tranen (Hand. 20:31, 2 Kor. 2:4). Dat is ook weer te begrijpen: de nood was vaak groot en wie zal er een oordeel over durven uitspreken?

Maar met dat alles veranderde ook de *houding* ten aanzien van de Joden, mede onder invloed van Joodse opstandigheid. In Syrië werden al ongeveer 200 na Christus Joden gedwongen zich te laten dopen. En toen de kerk door de staat werd aanvaard, drongen kerk en overheid de Joden terug en belemmerden hen hun heilige gebruiken na te leven.

De Heilige Geest trok zich bedroefd terug, zoals duidelijk blijkt uit het verdwijnen van de vrucht en van de gaven van de Geest in het leven van de christenen. Vergelijk ook Openbaring 3:14vv.

Een lange, lange, verschrikkelijke tijd begon. Armen en anderen kregen het moeilijker en al te vaak werden Joden prijsgegeven aan de woede van een misleide of hebzuchtige menigte, tot aan de horden van Hitler en de gebeurtenissen in de huidige tijd toe. De tekenen van de aanwezigheid van Messias Jezus in de christelijke gemeente werden vervangen door daden van gefantaseerde oordeelsbevoegdheid, alsof Jezus als oordelende Koning onder de mensen aanwezig was.

Hoe zou Israël jaloers kunnen worden en tot Jezus kunnen komen, terwijl in de gemeente zijn heil niet te zien was? Terwijl het volk van profeten, priesters en koningen zo helemáál niet leek op wat de Schrift ervan zegt?

Israël stelde in de loop van de geschiedenis telkens weer de vraag: als Jezus de Christus is en als jullie bij Hem horen, ja, als jullie zoals gezegd wordt zijn lichaam zijn, waarom leven jullie dan zo onherkenbaar tegenovergesteld daaraan, waarom voeren jullie oorlogen met elkaar? Waarom brengt jullie 'Christus' bij jullie een leven voort dat vaak veel minder in de liefde tot God en de mensen staat dan het leven bij ons, die ons naar de wet willen voegen? Waarom hebben jullie ons uitgescholden en gehaat, mishandeld en uitgemoord? Waarom hebben jullie Joden die christenen werden, als Joden laten verdwijnen en onze uitverkiezing naar Gods plan niet aanvaard? Of zoals een oud Engels, Joods versje zegt: 'Als jullie Israëls God zo liefhebben, waarom hebben jullie zijn volk dan niet lief?'

Het na-Bijbelse Israël stelt ons nog allerlei andere vragen. Bijvoorbeeld die naar Maria en de heiligen en hun beelden. De vraag: wordt bij jullie de HEER niet wat op de achtergrond gedrongen door de al te grote verering van Jezus als de Zoon, terwijl Hij zelf steeds uit was op de verering van de Vader? Of deze: wij Joden zijn van mening dat voor de niet-Joodse

volken de zogenaamde Noachitische geboden gelden. Waarom hebben jullie christenen bij deze geboden, die al zwaar genoeg zijn, nog andere gevoegd en die opgelegd met overheidsdwang? Zoals het sabbatsgebod in de vorm van verplichte zondagsheiliging, de Naam des Heren niet misbruiken, soms: tienden geven, verbod op echtscheiding en/of van een meervoudig huwelijk? Om er maar een paar te noemen.

Joden krijgen daarbij de indruk dat wij menen dat onder ons en door middel van ons Jezus als Koning over de volken zou willen heersen, terwijl Hij voor Israël geen koning wilde zijn!

Aan de andere kant wordt door Israël ook de vraag gesteld (Ashkenazy, Flusser e.a.): Verstaan jullie Jezus wel goed? Hij vervulde de wet, riep op tot navolging en eenwording met Hem; wordt het niet tijd dat wij samen de Thora, zoals Hij die uitlegde, in praktijk gaan brengen tot behoud van de wereld? Je zou die vraag ook zo kunnen omschrijven: Jullie, christenen, zien veel in Jezus, meer dan wij tot nu toe kunnen doen. Zijn uitleg van de Thora, vooral de Tien Woorden, in de Bergrede, spreekt ons erg aan, terwijl jullie er tot nu toe niet veel mee gedaan hebben. Laten we proberen samen de Bergrede in praktijk te brengen, vrede en gerechtigheid in de wereld tot stand te brengen en zo tot zegen worden.

Wij zullen die vraag en die uitnodiging met stil worden en met diep nadenken en luisteren naar het Nieuwe Testament moeten aanhoren en overwegen.

Wij zullen niet te snel mogen zeggen dat die vraag voortkomt uit het oude misverstand waartegen Paulus en Johannes al spraken. Namelijk het misverstand dat Jezus een soort nieuwe Johannes de Doper was (Hand. 19, Joh. 1:8 en daarop volgend, alsmede vele andere plaatsen), zodat de doop der *bekering* voldoende zou zijn en de *overgave* aan Jezus niet nodig. *Want die vraag komt voort uit ervaringen die het na-Bijbelse Israël met het christendom heeft opgedaan.* Het heeft, hoewel Paulus en de andere apostelen aan de gemeente van Jezus heel duidelijk hetzelfde leerden als Jezus in de Bergrede, daarvan in de levenspraktijk van de latere christenen niet veel kunnen terugvinden. En zeker niet in de behandeling die de Joden vaak van de zijde van christenen ondervonden.

Wij zullen moeten leren vragen: Hebben wij bijvoorbeeld het woord van Paulus uit 1 Korintiërs 11:26 wel goed verstaan, als in de gemeente van de Heer de armen zo vaak beschaamd zijn gemaakt? Waaraan wil het Heilig Avondmaal ons herinneren? Ja, aan de dood van de Heer. Maar betekent dat in dit verband niet dat ons wordt verteld dat de Heer voor ons *gestorven is, zodat wij allen gestorven zijn* (2 Kor. 5:15) en dus niet voor onszelf leven? En betekent het Heilig Avondmaal ook niet dat ons verteld wordt dat de Heer zijn dood in ons wil laten werken? Zoals Paulus zegt in 2 Korintiërs 4:7vv, dat hij altijd het sterven van Jezus met zich meedraagt ter wille van de gemeente, opdat ook het leven van Jezus in hem zichtbaar wordt. En had bij ons dat leven van Jezus in veel dingen niet zó krachtig zichtbaar moeten worden dat Israël dat merkte? Had het sterven aan zichzelf, dat Jezus kenmerkte, onder ons niet veel duidelijker zichtbaar moeten zijn?

Hun opdracht was: mensen overal door geloof en doop brengen tot eenheid met Jezus Messias

Toen Jezus door zijn Woord en Geest bij de apostelen al de bezwaren tegen zijn kruisweg had weggenomen, kwam de Heilige Geest over hen en werden zij zichtbaar als één met Jezus. Vanaf dat moment zagen zij hun opdracht. Dat was: mensen overal door geloof en doop brengen tot eenheid met Jezus Messias, tot het zijn van zijn Lichaam, vervuld met de gezindheid van Jezus, die in gehoorzaamheid de weg van het kruis ging. Daardoor zou ook de gemeente bereid worden het kruis te dragen. Bereid om ter wille van anderen te lijden op de wijze waarop Paulus dat liet zien aan Filemon. Bereid om te lijden ter wille van de gemeente, zoals we daar al eerder over spraken. Bereid om te buigen voor de machten die in Gods bestel macht over haar hadden. Vervuld van liefdevolle zorg voor de broeders en zusters, de weg gaand die Jezus geweest had (1 Petr. 2:21vv).

Dát 'Jezusleven' heeft Israël binnen het christendom niet kunnen zien, ondanks ons geloof dat in die Jezus God bij ons was en dat Hij het vleesgeworden Woord is. Is het dan met ons geloof wel in orde? Is het dan niet te veel: 'Jezus voor ons' en te weinig: '*wij open voor wat Jezus in ons wil uitwerken*', '*wij beschikbaar, zodat Jezus in ons gestalte krijgt en wij naar zijn Beeld veranderd worden*' (Gal. 4:19)?

Het geplaagde en door ons geteisterde Israël heeft nog niet kunnen zien dat Messias Jezus de Thora - de eis van verootmoediging en toewijding - geheel heeft volbracht en dat Hij de wortel van een nieuw Godsvolk uit Joden en heidenen geworden is.

Waarom heeft het dat nog niet kunnen zien? Zeker ook omdat in onze gemeenten het Koninkrijk van God nog niet te zien was; Koning Jezus kon niet in zijn vernieuwende werkzaamheid in de Gemeente worden *ervaren*.

Zoals de schepping wacht op het openbaar worden van Gods kinderen (Rom. 8:19) en daarbij lijdt, zo lijdt ook Israël, omdat nog niet alle heidenvolken zijn binnengegaan: de gedeeltelijke onbuigzaamheid kan nog niet worden opgeheven (Rom. 11:25v). En waarom niet? *Omdat wij de opdracht uit Matteüs 28:19 nog niet compleet hebben uitgevoerd.*

Wij zullen in de vragende en starende ogen van Israël ook de niet uitgesproken vraag moeten lezen: Waarom maken jullie christenen het ons onmogelijk om nog te geloven in de Heer en zijn trouw? Waarom maken jullie het ons vaak onmogelijk om nog te geloven in onszelf? Waarom duurt het zo lang? Ja, waarom is de Gemeente nog niet voltooid, waarom is het getal van de martelaren nog niet vol (Op. 6:11)? Waarom is de boodschap van het heil nog niet aan alle volken verkondigd?

Wij zullen ook de andere vraag moeten begrijpen: Waarom moeten wij zo lijden, die van oorsprong bij Gods edele olijfboom behoren? En: Zal de dag niet komen dat een veel groter lijden jullie christenen gaat treffen? Jullie, die op de edele olijf zijn geënt, maar geen goede vrucht hebben voortgebracht? (Rom. 11:21!) En nog een andere vraag: Waarom zijn wij Joden er zoals wij er zijn?

Wat zullen onze antwoorden op die vragen zijn? Zeggen we: Omdat er een gedeeltelijke onbuigzaamheid over jullie gekomen is door jullie afwijzing van het evangelie, dat zegt dat

ook voor de heidenen de deur naar het Koninkrijk open is? Of zeggen we: Omdat jullie voorwerpen van Gods veroordeling zijn? Of met Paulus in 1 Tessalonicenzen 2:16: 'De veroordeling is ten volle over jullie gekomen', omdat jullie niet gewild hebben dat de heidenen behouden zouden worden?

God beware ons daarvoor! Want Gods waarheid is een leugen in onze mond. Want Israël is er zoals het er is, mede door onze schuld!

Enerzijds omdat Israël in de gemeente van Jezus al te weinig het Messiaanse leven heeft kunnen zien, zoals we al schreven. Ook omdat het 'Jullie hebben maar één meester, en jullie zijn elkaars broeders en zusters' al heel snel vervangen is door 'De bisschop is jullie meester en bemoei je met een heleboel dingen niet' en door nog heel wat meer afwijkingen van Jezus' woord en de weg van de apostelen. Jezus werd de gids naar de hemel en het leven op aarde werd zo'n beetje door de wet of door de bestaande gewoonte geregeld. Messiaanse mensen ontbraken al te zeer. De geschiedenis is bekend en is ook door de Reformatie niet zo heel anders geworden.

Anderzijds mogen we de uitspraken van Paulus, die in andere vorm ook wel in de evangeliën te vinden zijn, niet op onze lippen nemen. Want wij hebben ons door onze wandaden en die van onze voorvaderen tegenover de Joden en door harteloosheid en werkeloos toezien volkomen onmogelijk gemaakt.

Wij zullen op de waarom-vraag van Israël alleen maar kunnen antwoorden: het is onze schuld en die van onze vaderen. Vergeef ons.

Maar woorden zijn niet genoeg. Wij zullen ook moeten breken met wat de verkeerde houding tegenover Israël *mogelijk* heeft gemaakt. Dat betekent *niet* dat we afstand moeten nemen van uitspraken in de evangeliën, Handelingen en de brieven die anti-Joods of antisemitisch lijken. Wij zullen die moeten begrijpen vanuit uitspraken - en vooral onder de indruk van de *houding* - van Jezus en Paulus ten aanzien van het weerbarstige Israël. En *niet* vanuit de latere geschiedenis, al heeft die zich er ten onrechte op beroepen.

De gemeente als actiegroep, die de wet hanteert om de 'machten' te onderwerpen, is haar roeping ontrouw

De aanleiding tot dwang, vervolging en haat lag niet in wat Jezus en Paulus 'ten kwade' van de Joden gezegd hebben. Die hebben een andere oorzaak, zoals we hiervoor al hier en daar bespraken. Met die *eigenlijke* oorzaak zullen we moeten breken. Die *eigenlijke oorzaak* is de gedachte 'Jezus is Koning' of ook wel anders gezegd 'Jezus Christus is hoofd der kerk en heer der wereld'. De gedachte daarbij is dat *nu Jezus alle macht heeft ontvangen en zit aan de rechterhand van de Vader, de christenen tot taak zouden hebben heel de wereld en haar structuren tot verandering te brengen, zijn oppergezag te erkennen en te buigen voor zijn uitspraken.*

Echter, wanneer in de Schrift de opgestane Jezus koning wordt genoemd, gaat het over de *overwinnende* Christus, die de 'machten' heeft onderworpen. Ze hoeven niet meer door de gemeente als 'actiegroep' te worden onderworpen. Hij is het hoofd van alle machten en krachten (Kol. 2:10). Wanneer Hij heer genoemd wordt over alle hemelse vorsten en heersers, alle machten en krachten en elke naam die genoemd wordt (Ef. 1:20 enz.), dan wil dat zeggen dat de gemeente veilig is bij Hem en niet hoeft te vrezen, zoals uit het verband blijkt. Het betekent ook dat er buiten Hem om geen macht is die wij zouden moeten vereren (Kol. 1:15-23, 2:8-15, 16-23).

We zouden ook kunnen zeggen dat we moeten breken met de gedachte dat Jezus 'wet' zou zijn in het algemeen en voor iedereen. Hij is allereerst en voor heel de wereld 'verlosser' uit de macht van oordeel, zonde, ziekte, dood en duivel en alle leed, zodat niets ons kan scheiden van de liefde van God.

Christenen zijn nu nog niet geroepen om de wereld te regeren, die van christelijke beginselen te doordringen of te organiseren naar Bijbels model. Ze zijn geroepen om Jezus als Heiland te prediken en te vertegenwoordigen in *zijn verlossingswerk en zijn herscheppen van mensen*. Ze zijn geroepen om gemeenten te vormen waarin de heerschappij en heerlijkheid van Jezus zichtbaar worden in een leven vol liefde en wijsheid en kracht om te helpen (zie de apostolische vermaningen in het N.T.)

Toen de christenen wilden regeren of meeregeren of aan regeerders de wet voorschreven, toen werd Israël het slachtoffer (en met hem vele anderen). Die gedachte en neiging zullen we moeten loslaten. De christenen zullen weer moeten worden wat de Heer met hen heeft bedoeld: een volk van kinderen van God, gevormd naar het beeld van Jezus, lichaam van Christus, zodat elke gemeente een onderling hecht verbonden geheel wordt en een kerk onder het kruis, als men dat goed verstaat. Ook ten aanzien van Israël.

4

Er zijn ook nog vragen die tot ons komen vanuit het tegenwoordige Israël, vanuit de burgers van de staat Israël en vanuit het feit van het bestaan van die staat op zichzelf.

De eerste is deze: waarom laten jullie christenen, die de mond (en soms ook de handen) vol hebben van naastenliefde en opkomen voor verdrukten, ons Joden - het meest onderdrukte volk in de wereld - nu net als vroeger in de steek? Heel concreet zou dat ook anders gezegd kunnen worden: waarom zien wij op jullie hulpprogramma's wel miljoenen staan voor alle mogelijke volken en instellingen, maar voor Israël en zijn problemen, voor het vrijkopen van Joden uit gebieden waar ze onderdrukt worden, weinig of niets? Waarom geven jullie *ons* niet de hulp die we werkelijk nodig hebben?

Een andere vraag is deze: de Schrift spreekt ervan dat de heidenvolken Israël naar het Beloofde Land zullen terugbrengen. Waarom heeft de christenheid Israël weinig of niet geholpen toen in het begin van de twintigste eeuw de weg open kwam om door landaankoop Joodse nederzettingen te vestigen? Een raadselachtige, hoewel niet onverklaarbare blindheid heeft verhinderd dat er krachtige hulp geboden werd. En dat terwijl toch al honderden jaren lang binnen het christendom stemmen geklonken hadden die op grond van de Schrift zeiden dat Israël naar zijn land zou terugkeren. Was de schuld die wij aan Israël hebben en de opdracht die wij ten aanzien van het volk hebben, geen afdoende reden geweest om te gaan helpen? Israël is toch onze broeder?

Zeker, na de Tweede Wereldoorlog en de grote Jodenmoord is er wat hulp gekomen. Maar dat alleen maakt de fout van vroeger niet goed.

In Israëls hart leeft verwijt, soms haat tegen de christenen, alsook de verwachting dat we wel weer zullen toezien als er grote moeilijkheden komen, zoals we hen nu voor de voeten lopen bij hun pogingen een weg naar vrede te vinden.

Hoe zal het weer merkbaar worden dat de Messias onder de christenen woont?

Hoe zullen wij ooit uit onze eigen verschrikkelijke problemen (verdeeldheid, verval, onmacht, liefdeloosheid, onzekerheid, onverstand en blindheid, de Bijbel als gesloten boek voor zoveel mensen enz.) komen als onze oudere broer Israël, het Joodse volk, zoveel tegen ons kan inbrengen en zijn vragen onvoldoende beantwoord worden? Hoe zullen onze gebeden ooit verhoord kunnen worden, hoe zal het weer merkbaar worden dat de Messias onder de christenen woont? +

De christenen dienen daarom een weg te zoeken om het verwijt in Israëls hart weg te nemen - het verwijt dat onze dienst aan de HEER waardeloos maakt (Matt. 5:23vv). Israël helpen is Jezus als Heer belijden en kan een weg naar nieuw leven voor ons openen. Arabische en Palestijnse christenen zouden dat waarschijnlijk ook gaan begrijpen als wij de Heer daarom zouden bidden.

Daar komt nog iets bij. In het hart van de Arabieren leeft óók een verwijt tegen de christenen. In de moskee wordt nog elke vrijdag gewag gemaakt van de wandaden van de christenen in de tijd van de kruistochten.

Wanneer bovenstaande problemen genoemd worden, is dat de nood van de kerk in eigen huis. De nood van de kerk in de wereld zien wij aan de hand van de leefwijze van de westerse christenen. Uit de geschiedenis kunnen we aflezen hoe zendingswerk vaak het spoor van de westerse cultuur, handel en politiek volgde. Er is dus niet veel voor nodig om in de antichristelijke propaganda de verkondiging van het evangelie op één lijn te stellen met de verkondiging van het gehate kolonialisme. De 'chrislam', de toenadering van de kerk tot de islam, een vrucht van de islamisering van de vrije westerse wereld, werkt eraan mee om Israël voortdurend in de beklagdenbank te zetten.

Wij, de christelijke gemeenten, en niet onze regeringen, zullen daar ook iets aan moeten doen. Ja, we zullen er alles aan moeten doen. Moeten doen? Ja. Op grond van de barmhartigheid die de HEER vraagt voor het geplaagde Israël (zie bijvoorbeeld Obadja 10vv, Jes. 47:6), op grond van onze zonden en die van onze vaders, op grond van het verwijt dat bij Israël leeft, en dat onze gebeden onmogelijk maakt bij God (Matt. 5:23-26). Wanneer wij dat verwijt niet proberen weg te nemen, zal heel het verleden met zijn duisternis op onze hoofden neerkomen (Matt. 23:34-36).

De zonden van ons en van onze vaders hangen samen met de andere vragen die Israël aan ons stelt. Sterker, met de vraag die Israël voor ons is. Vragen die ons duidelijk maken dat wij van de levende Heer zijn weggedwaald. De afwezigheid van God die overal in Europa wordt ervaren, vindt zijn oorzaak in het feit dat wij geworden zijn als de gemeente in Laodicea uit Openbaring 3:14vv. We menen iets te zijn en het is in werkelijkheid armoede, blindheid en naaktheid.

Daarvan is niet alleen Israël het slachtoffer geweest. De armen, de 'vreemden', vaak vrouwen en kinderen, en veel volken van de aarde hebben daaronder geleden. Net zoals ook de machtigen onder ons zonder leiding gelaten zijn. *Door hun verwijten kan de Heer ons niet horen.*

De Heer spreekt nog tot ons, Hij biedt nog nieuwe mogelijkheden van heil aan

Maar Gods afgekeerd zijn, zijn afwezigheid onder ons betekent nog niet dat wij opgegeven zijn. De Heer staat in Laodicea wel *buiten* de gemeente, maar Hij klopt nog aan haar deur. Zo is het ook bij ons. Hij spreekt nog tot ons. Hij biedt nog nieuwe mogelijkheden van heil aan. Maar zij zullen dan wel moeten toegeven dat Hij buiten ons leven staat en Hem moeten binnenlaten en van Hem een heel ander leven moeten aannemen.

Dat andere leven dat de Heer ons aanbiedt, zal als eerste inhouden dat wij verzoening met Israël tot stand proberen te brengen. Dat kan bijvoorbeeld door Israël te helpen bij terugkeer en opbouw en door Palestijnse Arabieren vestigingsmogelijkheden te verschaffen in het grote en grotendeels braak liggende Arabische gebied, zodat Israël ruimte krijgt voor al de nieuwe immigranten die nog steeds komen.

Een gemakkelijke weg zal dat niet zijn. Veel offers en veel gebed zijn daarbij nodig. En het zal niet gaan zonder tegelijk verzoening te zoeken met de kinderen van de armen van vroeger in ons midden en met de volken die onder ons hebben geleden enz. Het zal ook niet gaan als we niet tegelijk leren afzien van het zijn van een 'christelijke' macht in ons volk en in de wereld, waarin zo velen onder die macht hebben geleden.

Wij zullen moeten leren dat het niet onze taak is de wetten van Mozes en van Jezus via de staat aan andere mensen op te leggen. We zullen het moeten vermijden predikers van de 'wet' en een oordeelsmacht te worden. Onze opdracht is de verkondiging van Jezus als Heiland en Heer, de vorming van gemeenten en het leven als gemeenten van discipelen.

Wij zullen bereid moeten zijn mee te doen aan alle goed werk in de wereld. Waarbij we dan weer wel moeten onderzoeken wat 'goed' is. Onze taak in de wereld zal meer adviserend zijn dan regerend. Denk aan Paulus op het schip in de storm in Handelingen 27 en 28. Onze aandacht zal in de hoogste mate gericht moeten zijn op het leven als gemeente van Jezus in echte broederschap. Daarbij niet vertrouwend op de overheid, maar wel op het Woord en de Geest van de Heer.

Een moeilijke weg ligt dan voor ons. Moeilijk ook omdat wij door allerlei oorzaken in de ban zijn geraakt van de gedachte dat geloven in en vertrouwen op Messias Jezus alleen gevolgen heeft voor de gelovige zelf, en vooral van het idee dat fouten van voorgelacht en omgeving de gelovige niet raken. De Bijbel leert echter anders. In Matteüs 21:43 zegt de heiland tot Israëls leiders: "Daarom zeg ik u: het koninkrijk van God zal u worden ontnomen, en gegeven worden aan een volk dat het wel vrucht laat dragen." 'Volken' moeten leren onderhouden wat Jezus aan zijn leerlingen bevolen heeft, zegt Matteüs 28:19. *De gemeente van Jezus bestaat in een samenhangend geheel van geslachten.*

Zonde in de gemeente, het 'volk Gods', beïnvloedt het geheel (1 Kor. 5:6, 11:20-32). Wat van Israël gezegd wordt, dient ons tot waarschuwing, zegt 1 Korintiërs 10. Daarom kunnen we ons niet vrijpraten van de zonde van de vaderen. Daarom kunnen de 'gelovigen' ook niet denken dat de zonden van het hen omringende 'volk' hen niet aangaan. Jesaja zei: "Wee mij! Ik moet zwijgen, want ik ben een mens met onreine lippen, en ik leef te midden van een volk dat onreine lippen heeft" (Jes. 6:5). De christenen vormen een volk van profeten, zegt de Schrift. En profeten belijden de schuld van het huidige 'volk' en van vroegere geslachten (zie bijvoorbeeld Dan. 9).

Wij zullen weer moeten leren om de last te gaan meedragen van de mensen die door slechts een heel zwakke band met de Heer verbonden zijn. En de moeilijke weg van boete en verzoening gaan die voor ons ligt. Onze weg zal veel moeilijker worden als wij dat niet doen. Want de Heer zal ons uitspuwen, omdat onze dienst niet van Hem doortrokken is (Op. 3:16). Evenwel, ootmoed en geloof hebben grote beloften. En: onze Heer schept de werkelijkheid; de natuur of 'de geschiedenis' doen dat niet. De machten die in de wereld werkzaam zijn, zijn aan Hem onderworpen, zoals het Oude en het Nieuwe Testament ons laten zien.

5

Naar de praktijk

De eerste stap die dr. Henk van Vliet voorstelde om te doen, was “ons achter de oproep stellen aan alle kerken en kringen in ons land en in heel Europa om schuld te erkennen en te belijden voor het verleden van de christenheid ten aanzien van Israël. Schuld om wat we nalieten te doen en schuld om wat we deden”. Dat belijden heeft sindsdien verschillende vormen aangenomen.

De stichting Boete & Verzoening heeft die roep sindsdien levend gehouden. Daarnaast heeft ze zich toegelegd op onder andere herstelwerk op joodse begraafplaatsen en het ondernemen van gebeds- en verzoeningsreizen naar gebieden en landen, waar het Nederlandse koloniale bewind zich (negatief) heeft laten gelden: Suriname en de Nederlandse Antillen, verschillende Afrikaanse landen (vanwege slavenhandel), West-Papoea en Indonesië.

Begraafplaatsen

Een van de meest continue activiteiten is het herstel aan Joodse begraafplaatsen. Het begin ervan dateert feitelijk al van voor het bestaan van Boete & Verzoening. Het heeft door de jaren heen veel reacties opgeroepen. Begraafplaatsen zijn voor Joden van grote betekenis. Jood ben je in de regel door afstamming. De band met het voorgeslacht is sterk. Graven mogen niet geruimd worden en worden nog generaties lang bezocht. Bovendien zijn grafstenen voor veel Joden zoets als een identiteitsbewijs, omdat veel Joodse archieven in het verleden zijn vernietigd. In 1988 werd de werkgroep Joodse Begraafplaatsen ingeschreven in het *Gouden Boek* van Israël, een ereregister van het Joods Nationaal Fonds (JNF).

Het herstelwerk - meestal gedurende speciale werkweken - vindt plaats in binnen- en buitenland. Dat alles gebeurt in diepe ootmoed, bewust van het feit wat het Joodse volk in de loop der eeuwen door de christenheid is aangedaan. Keer op keer raakten Joodse mensen tot tranen toe bewogen. Soms konden ze geen woorden vinden om hun dankbaarheid uit te drukken. Er is zelfs tot in de Knesset, het Israëliëse parlement, over gesproken. Een van de werkweken vond plaats in Uzgorod (tegenwoordig West-Oekraïne) in samenwerking met de stichting Roechama en op uitnodiging van de Joodse gemeente daar. Een Joodse mevrouw die de werkers opzocht, zei: “Ik kan jullie liefde op afstand voelen.” Een andere keer werd Boete & Verzoening benaderd om de letters te schilderen van honderd stenen op de grootste Joodse begraafplaats van West-Europa, in Amsterdam (Zeeburg).

Manifestaties

Boete & Verzoening was en is bij tal van andere initiatieven op het gebied van gebed en verzoening betrokken. In 1986 vond het eerste Nijkerks Beraad plaats, dat beoogt te zoeken naar wegen die kunnen leiden tot verootmoediging in de kerken ten aanzien van Israël en vele anderen. Het leidde tot deelname aan de werkgroep Gebed van de Evangelische Alliantie. Deelnemers aan het beraad naast de EA waren de Near East Ministry, de stichting Vrienden van de Protestantse Gemeenschap van Mariazusters, Jeugd met een Opdracht, de

Lydia Fellowship Nederland, gebedsfront Op de Bres, Evangelische Zendings Alliantie (met de EA opgegaan in Missie Nederland), het samenwerkingsorgaan Gezondheidszorg (uitgaande van de hervormde en gereformeerde synode) en het Instituut voor Evangelisatie (tegenwoordig Agapè).

Bij de overgang naar het derde millennium na Christus was Boete & Verzoening betrokken bij twee bijzondere gebeds- en verootmoedigingsbijeenkomsten. De eerste was het Millenniumgebed, georganiseerd door het Evangelisch Werkverband binnen de Protestantse Kerk Nederland. Daarin stonden zes onderwerpen centraal: 1. Israël, 2. slavernij en kolonialisme, 3. racisme en seksisme, 4. de schepping, 5. autonomie, 6. kerk, verdeeldheid en getuigenis. Over al deze punten werd gebeden en werd vergeving gevraagd voor de overtredingen en tekortkomingen hierin tegenover God en onze medemens.

De tweede kwam voort uit een werkgroep onder de naam Boete '99, die vanuit evangelische kringen was gevormd. Boete & Verzoening werkte daaraan mee met het maken van de brochure *Met het verleden afgerekend?* en het samenstellen van een gebedshandleiding *Tien ontzagwekkende dagen*. Deze was sterk op verootmoediging gericht. In september 1999 volgde een druk bezochte bijeenkomst, waarin aan Joodse genodigden een uitgebreide verklaring werd overhandigd. Die werd door de Joden zeer goed ontvangen. Ze spraken van "een unieke religieuze daad, door christenen van een hoge moraliteit".

Bij een andere gelegenheid was er een ontmoeting met de burgemeester van Jeruzalem. Hij kreeg namens Boete & Verzoening een fotoalbum aangeboden over het onderhoud van Joodse begraafplaatsen. Enkele weken later schreef hij een persoonlijke brief om te vertellen hoe diep hij was geraakt door die daad van vriendschap aan het Joodse volk en dat hij het motief daarachter goed begrepen had.

Op 21 september 2004 vond in Apeldoorn de Israël-manifestatie plaats, die was belegd door een dertigtal Israël ondersteunende organisaties. De reden daartoe was het feit dat de staat Israël politiek wereldwijd steeds meer alleen komt te staan. Middels het manifest *Israël zal veilig wonen* werd bij de Verenigde Naties protest aangetekend tegen het toenemende terrorisme en antisemitisme, alsmede de dubbele moraal die de VN er tegenover Israël op na houdt. Onder de aanwezigen was de Israëlische ambassadeur Yossi Gal. Uit deze manifestatie kwam het Israëlplatform voort.

Onder de diverse publicaties is het boekje *Een spijker aan de brug* van Kees Sybrandi te noemen. Het bevat foto's van werken van Marc de Klijn, een Joodse kunstenaar die tijdens de werkweken schilderijen maakte van het onderhoud op begraafplaatsen. Een Russische vertaling van 'de Spijker' verscheen van de hand van de Joods-Russische Marina Krol.

De millenniumwissel was toch al aanleiding tot diverse verzoeningsactiviteiten. Van 1996 tot 1999 liepen honderden christenen de verzoeningsmars, een initiatief van Jeugd met een Opdracht, van Keulen naar Jeruzalem. Ze liepen in het spoor van de eerste kruistocht, 900 jaar eerder. Het leverde vele, indrukwekkende momenten van verzoening op met moslims, Joden als ook met de Oosters-orthodoxe kerk.

Verzoeningsreizen

In het laatste decennium van de 20ste eeuw kwam binnen Boete & Verzoening ook het verzoeningswerk 'naar anderen' op gang. Die 'anderen' hadden vooral te maken met het Nederlandse koloniale verleden. Het winstbejag trok diepe sporen van verbittering en minderwaardigheid bij zowel individuen als complete volkeren. De Heer bracht bijzondere contacten tot stand, waardoor vergeving gevraagd kon worden voor wat onze voorouders

hun voorouders hadden aangedaan. Aanvankelijk waren de bezoeken vooral gericht op het slavenverleden.

Zo werden verschillende reizen gemaakt naar **Aruba, Bonaire en Curaçao**. Ontmoetingen met geestelijke en maatschappelijke leiders leidden tot bidstonden en conferenties, waar vergeving werd gevraagd en geschonken. Vaak ging dat met diepe emoties gepaard. Mensen wisten jaren later nog te vertellen dat op de betreffende dag een enorm zware last van hen was afgevallen. Of er was de keer dat enkele afgevaardigden van Boete & Verzoening in slavenjukken geketend neerknielden bij het vrijheidsmonument op Curaçao om daar voor God en de aanwezigen hun schulden te belijden en om vergeving te vragen. Er ontbrandde een geestelijke strijd, waarop een grote overwinning volgde.

Ook de reizen naar **Suriname** mogen genoemd worden. Die kwamen mede tot stand door toedoen van broeder Paul Doth, een man van verzoening en gebed. Hij had contacten binnen nagenoeg iedere christelijke denominatie en organisatie. De bezoeken die werden gebracht aan verschillende bevolkingsgroepen werden geweldig geleid en gezegend. "We mochten spreken op gebedsconferenties en bezoeken brengen aan zowel inheemsen als Marrons tot ver in de binnenlanden. En overal werd ons vergeving geschonken. Een hele groep geestelijke leiders die was meegereisd, was getuige van Gods genade", vertelt een van de deelnemers. De Marrons zijn afstammelingen van West-Afrikaanse slaven die naar de binnenlanden trokken om de slavernij te ontvluchten.

Op basis van deze gebeurtenissen werd een kinderboek samengesteld, dat werd opgenomen in een lesprogramma dat zijn weg vond naar veel basisscholen in het land. Zo weten ook volgende generaties dat deze verzoening heeft plaatsgevonden. Het had zelfs zijn uitwerking naar in Nederland wonende Surinamers. Het verlost velen van wrok en haat.

Vanwege Nederlandse betrokkenheid bij honderden jaren slavenhandel werd deelgenomen aan een reis langs de westkust van **Afrika**, waarbij landen als Ghana, Togo en Benin werden aangedaan. De reis was een initiatief van David Pott uit Engeland met zijn Lifeline Expedition. Een van de reizigers vertelt daarover: "Het gezelschap bestond uit nakomelingen van slaven uit de voormalige koloniën, een aantal mensen uit Afrika en een groepje Europeanen. We bezochten onder andere enkele slavenforten, waar we na een tijd van gebed en verootmoediging vergeving vroegen. Maar wat met name indruk maakte waren de momenten dat de afstammelingen van de slaven vergeving aanboden aan de Afrikaanse leiders. Want het waren Afrikaanse stammenleiders die er met hun legertjes op uit trokken om van naburige stammen krijgsgevangenen te maken en hen vervolgens als slaven aan de blanken te verkopen."

Indonesië is in dit kader een ander, onvermijdelijk onderwerp. Via Pieter en Helene Bos van Serving the Nations kwam een uitnodiging binnen voor een verzoeningsreis naar de Archipel. "Toen we tijdens een grote conferentie met duizenden aanwezigen als vertegenwoordigers van de christenen in Nederland op het podium neerknielden en om vergeving vroegen voor de zonden van ons volk (2 Kor. 5:18!), kwamen er heel veel emoties en pijn naar boven. Maar opnieuw werd vergeving geschonken", weet een van de deelnemers.

In 1993 was een bestuurslid al eens naar Atjeh gereisd. Bij gewapende conflicten tussen opstandelingen en het Nederlandse militaire gezag sneuvelden daar tussen 1873 tot 1942 meer dan 100.000 mensen. Er is officieel nooit vrede getekend tussen ons land en Atjeh.

In het jaar 2000 vond een verzoeningsdienst plaats met een Japanse gemeente in Amsterdam. Daar werd vergeving gevraagd voor de Nederlandse houding tijdens de

Shimabara-opstand in **Japan** in 1638. Nederlandse schepen schaarden zich achter een oproep van de Japanse overheid om een fort op het schiereiland te beschieten, waar zich zo'n 35.000 rooms-katholieke christenen hadden verschanst, die uiteindelijk allen omkwamen. Omdat de Engelsen en de Portugezen hun medewerking hadden geweigerd, leidde het tot een Nederlands handelsmonopolie dat 200 jaar duurde. De actie leidde ertoe dat alle missionaire werk van voornamelijk Portugese Jezuïeten een einde vond.

Over deze gebeurtenis had Boete & Verzoening eerder in 1992 een brief geschreven. Die werd door Leo Geleijnse, een slachtoffer van de Japanse bezetting van Nederlands Oost-Indië, bezorgd bij het Japanse aartsbischoppelijk paleis. In Geleijnse's biografie, *Trapsgewijs naar het hoogste*, dat in het Japans is vertaald, staat vergeving centraal. Het boek werd ook aangeboden aan de aartsbisschop van Lissabon, die de geste zeer waardeerde. Tijdens de dienst in Amsterdam vroegen de Japanse aanwezigen om vergeving voor de zogenaamde Jappenkampen, waar Nederlanders uit Oost-Indië tijdens de oorlog gevangen werden gehouden en velen de dood vonden.

Ook naar **Amerika** zijn enkele verzoeningsreizen ondernomen. Via Serving the Nations was er een uitnodiging van Ivan en Linda Doxtater. Zij hebben een pastorale bediening onder verschillende indianenstammen in Canada en Noord-Amerika. (De oorspronkelijke bewoners noemen zichzelf The First Nations en hun woongebied Turtle Island.) De Doxtaters waren zeer goed op de hoogte van de negatieve Nederlandse invloed en verbroken verbonden door Nederlandse koopvaardijhandelaren in het gebied rond New York, het voormalige Nieuw Amsterdam. Om boze geesten hun rechtsgronden te ontnemen moest schuld worden beleden.

Een ander verzoek kwam van een gemeente in Williamsburg (Virginia). Het waren Nederlanders die daar 400 jaar eerder de eerste slaven aanboden aan de Engelse kolonisten die zich daar hadden gevestigd. Ook daar werd op de uitgesproken schuldbelijdenis vergeving aangeboden.

Bezinning

Mede naar aanleiding van het gedachtegoed van dr. Van Vliet is daarover in brede delen van de christenen in Nederland bezinning op gang gekomen. Die heeft zich niet alleen uitgekristalliseerd in de stichting Boete & Verzoening, maar ook in onder andere de volgende bewegingen en/of organisaties:

- Christenen voor Israël - verkoop van Israëlische producten en hulp bij aliya (immigranten uit de diaspora naar Israël) en informatievoorziening via *Israël Actueel* en lezingen.
- Comité gemeentehulp Israël - fondsenwerving ten behoeve van messiaanse gemeente in Israël.
- Stichting Cornerstone - Streven naar verzoening tussen Jood en christelijke Arabier door conferenties, oproep tot voorbede en onderwijs.
- Deutsche Evangelische Kirche - Besluit om niet meer te evangeliseren onder Joden. Besluit om vergeving te vragen voor in het verleden begane misdaden.
- Eben Haëzer - Voorbede en hulp bij aliya.
- Nachamoe nachamoe ami - Kledinginzameling ten behoeve van Israël
- Near East Ministry (NEM) - Uitzending van mensen naar projecten in het Midden-Oosten tot zegen van Jood en Arabier.
- Pillar of Fire - Ondersteuning en bekendmaking van projecten in Israël. Onderwijs. Gebed. -
- Verzoeningsreis familie Van der Tang naar West-Papoea in mei 2016.
- Stichting Roechama - Voorbede en hulp bij aliya.

Deze lijst is nog verder aan te vullen. Het valt vooral op dat de Duitse kerk met haar uitspraken verder is gegaan dan de Nederlandse kerken ooit zijn gegaan.

Over de schrijver

Hendrik (Henk) van Vliet werd geboren in 1910 te Rotterdam. Hij overleed in 1992 in Alphen aan den Rijn. Hij was predikant voor de Nederlands Hervormde Kerk in Asten (1937), Kerkrade (1940) en Beuningen (1966). Hij ging met emeritaat in 1975. Van dat jaar tot 1980 verleende hij nog bijstand in het pastoraat te Hoogmade.

Hij studeerde aan de theologische faculteit van de Rijksuniversiteit Utrecht. Daar verkreeg hij in 1958 de graad van doctor in de godgeleerdheid op zijn proefschrift *No Single Testimony: A Study on the Adoption of the Law of Deut 19:15 par. into the New Testament*.

Zijn visie, die in 1979 uitmondde in de oprichting van de Stichting Boete en Verzoening met betrekking tot Israël en anderen, ontstond in de jaren 70, ingegeven als lid van de vakgroep Apostolische Vaders onder leiding van prof. dr. A.F.J. Klijn. De naam van de stichting werd in 2011 veranderd in Boete & Verzoening met betrekking tot Israël en anderen.

Zijn eerste publicatie dateert van 1981 met als titel *Israël als vraag aan de Christenheid*. De brochures, die daarna uitkwamen, zijn:

- *Hulp bij bidden en bijbellezen*

- *Wat belemmert onze dienst?*

- Drie delen onder de titel *Vergeeten Werkelijkheid*:

I Aansprakelijk voor wat anderen deden?

II Welke geboden gelden voor alle mensen?

III Zonde als oordeel

- *De Nederlandse Christenheid en de homosexualiteit*

- In 1991 verscheen *Jodenmoorden gedurende de Middeleeuwen in de Nederlanden* met co-auteur P. Hiemstra.

- In samenwerking met de Evangelische Alliantie verscheen *Belemmeringen voor onze gebeden* (1990).